

**ARTICOLI NEPOLITICOȘI PROZĂ
POLITICĂ – PROZĂ LIMBISTICĂ –
de Mihai Eminescu**

Sînt persoane – singulare sau colective – cari-s inamici comuni tuturor partidelor și tuturor guvernelor, mai ales cînd acele partide sînt personale și nu de principii.

Partide personale și nu de principii? Ce va să zică asta? Ce? Nimica. Ați auzit ceva nou? Ionescu și cu Ion Ghica și-au dat mîna... Cum se poate – dar principii așa de diferiți? Iată ce va să zică partide personale. Partide de oameni fără caracter... politic – oameni pe care nu poți conta, factori cu cari nu poți calcula.

Ce va să zică caracter? Un om cu principii bune or rele, totuna, pe cari cunoscîndu-le însă să știi sigur și tare că poți proroci cu sfințenie cumcă în împregiurarea cutare și cutare, omul nostru se va purta așa și așa – dar în fine numai așa și nu altfel. De se poartă altfel, chiar de s-ar purta bine, totuși nu mai [e] cu caracter, ci fără. În fine omul a cărui fapte sînt dictate de principii bune or rele, salutarii or pernicioase, e om de caracter; iar omul care lucrează sub impresiunile momentului, fără ca prin faptele lui să se țese firul cel roșu al principiilor, e om fără caracter, e un factor cu care nu poți calcula, e un individ de care nu poți ști cum se va purta anume în împregiurarea cutare sau cutare.

Un ministru, fie cît de genial, în România nu va isprăvi nimica, pentru că nu are [la] dispozițiune alți factori cu cari să calculeze decît astfel de oameni. Azi omul meu e de-un principiu, mîne bagi de samă că s-a schimbat. Azi roșu, mîne alb; azi alb, mîne negru; azi Rada, mîne Neaga – bancă cu toate astea pretinde să-l și respect, să și zic: Mare-i mă! Șiretu-i, mă! Grozavu-i mă! Uite mă! etc.

Iată ce vor să zică partidele-n România – pardon! partidele personale – cine-ar putea presupune așa ceva despre onorab[ilele] partide din România și mai cu samă încă de toate, fără deosebire! Auzi acolo prezumțiune.

Inamicul comun al acestor donquixonade e așa numitul simț comun. Ce principiu, domnule – îmi zicea un biet mitocan robust și roșu la față – ce principiu și libertate... Nu vezi că toți împlă după chivirniseală.

După chivirniseală. Vorbă mare, căci ea e deviza tuturor partidelor, tuturor purtătorilor de stindard cum s-ar zice, căci în urma urmelor fiecare e în stare ca să moară pentru stindard și pentru... chivirnisală.

Dar acuși mă pomenesc c-un ziar roșu țipînd: Domnule! D-ta batjocurești opiniunea publică. D-ta calomniezi țara! D-ta, cinic și corupt, desprețuiești presa! D-ta insulti națiunea!

Națiunea! Hoho! Națiunea va să zică. Un rău au partidele noastre: că se identifică fiecare din ele cu națiunea."Sîntem națiunea... nu mai sînt partide-n țară! Toată țara-i numai o partidă: națiunea!" Iată ce zic unii, iată ce zic și ceilalți.

Ba nu, domnișorilor, nu sînteți dv. națiunea, || neci unii, neci alții, neci măcar toți la un loc, neci măcar generațiunea toată, căci națiunea are zeci și iarăși zeci de generațiuni. Dv. puteți fi o generațiune, un fragment, drept să vă spui cam mizerabil și cam putred, al acestui corp ce trăiește zeci [de] secol: națiunea.

Dar dv. sînteți consecuenți. Ați zis că sînteți națiunea și vi se pare că o și sînteți – sau cel puțin faceți ca și cînd o ați fi – îngrijiți adică pentru dmv. și – mărire cerului – numai pentru dv. Trecutului îi dați cu piciorul, viitorulu[i] nu-i testați neci știința, neci limba, neci țara, ci numai corupțiunea dv. cea mare și partidele dmv. cele fără de caracter. Mîncăți venitul țarei, a trei generațiuni viitoare, căci mîncăți pe dătorie pînea copiilor, nepoților și-a strănepoților dmv. Tot luxul ce-l faceți azi poimîine la ei va fi mizerie. Dar finanțele țarei se ruină. Ce vă pasă, voi sînteți națiunea... cu moartea voastră a murit și națiunea, vorba țiganului: ce-mi pasă mie că trăiește toată lumea, dacă

mor eu. Dacă am murit eu, toată lumea a murit.

Deficit lângă deficit, împrumut lângă împrumut, datorie lângă datorie, gaură lângă gaură, pînă ce finanțele României nu vor fi curînd decît o gaură mare. Aviz onor. ministeriu de ga... de finanțe! Aviz mandatarilor țării!

Trei moduri sînt de-a rezolva o cestiune.

Cel întîi e că vezi lucrurile, surîzi amar, te îndoiești... dar stai la îndoială și nu mergi mai departe. Scepticism.

Cel de-al doilea e că vezi răul, îți sfărmi capățîna de-i află cauzele, calculezi cu cifre pozitive și nu imagine, iluzorii, își scurtezi din plapomă binișor și te-ntinzi numai pe cît ți-ai scurtat-o... devii onest și econom. Pozitivism!

Al treilea e că: văzînd răul, surîzi cu noblețe și dispreț și-ți zici în minte: Țara e bogată, țara va plăti... Timpul va șterge și urmele. Optimism!

Să analizăm toate aceste trei moduri în rebus. Cel de întîi și cel de al treilea sînt cele obișnuite în România, cel de al doilea e cel obișnuit prin alte locuri a lumii, mai cumînți.

Atît scepticul cît și optimistul se opresc la îndoială însăși și nu merg mai departe. Unul știe [răul] și cată lângă el, altul [îl] știe și sare cu ochii închiși peste el. Dar nevrînd a ști de rău și ig[no]rîndu-l, el totuși există. El ar exista chiar dacă nu l-ar ști nimeni, ar exista și, ca tot ce-i rău, ar crește și s-ar mări progresiv pînă ce s-ar fini cu ruina statului român. Să ne explicăm.

Azi sînt în România atîția angajați încît ai putea să implicii cu ei două generațiuni, nu una. Jumătate din acești oameni cari zgîrie la hîrtie ar putea să zgîrie brînză și să cîntărească la măsline or să facă cizme și haine. Cîte brațe s-a luat meseriei, cîte comerțului, ba cine știi cîte artei și literaturii! Dacă Gr. Alexandrescu n-ar fi fost toată viața

lui angajat ar fi devenit unul din cei dintâi literați ai Orientului. Ci așa: toate puterile sufletești ale generațiunii sînt absorbite de lupte de partide, și la rîndul lor toate partidele nu sînt decît angajați; pe de-o parte cei activi, pe de alta cei destituiți. Aceștia se ceartă pe țara cea de jaf. Modul cum se ceartă o numesc cu toții presă. Ce fizionomie are drăguța cea de presă, despre aceea cititorul va fi avut bunăvoința de-a se informa din articolul meu intitulat: Limba în ziarele din România liberă.

Încă un rău au oamenii din România: înainte voia fiecare să fie domn, azi vrea fiecare să fie ministru. De nu fiecare, totuși aș vrea să am atâtea monede de-un ban pe câți i-am surprins cu vorba asta asupra visurilor lor celor mai fericite.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1870 – 1877

ALBINA, FAMILIA, FEDERATIUNEA, CONVORBIRI LITERARE, CURIERUL DE IASI

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1980

Pag. 288

Mihai-Eminescu.Ro